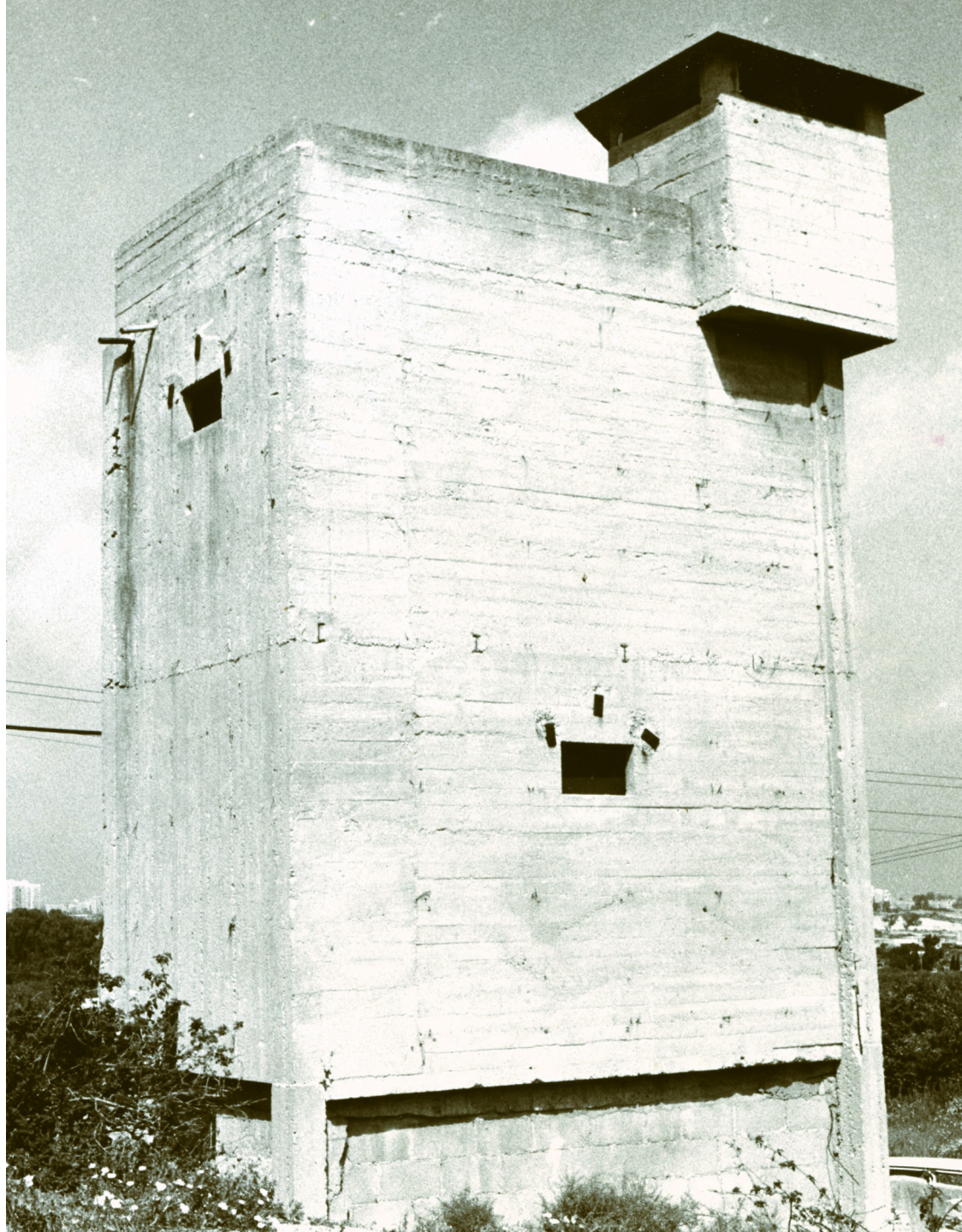

מבנה שמירה באר מולדת בדרך ביטחון ההיסטורי ראשון לציון

כינוי המבנה: מזקף הבאר

שנת הבניה משאורת: 1936-1938

שם המתעד: בוריס ריינש

גוף המזמין תיק תיעוד: למטרת לימוד

כתובת המבנה: רח' יובל, ראשון לציון

1.	כללי
1.1	תוכן עניינים
1.2	הקדמה כללית
1.3	מפה ותצלום עדכני של המבנה
1.4	תצלום אוויר עדכניים
1.5	הערכה היסטורית ואדריכלית
1.5.1	ערך אורבני, אדריכלי והיסטורי
1.5.2	אנאלוגיה לתקופה ולסגנון הבנייה
1.5.3	שלבי בנייה מפורטים
1.5.4	רשימה ומיפוי אלמנטים מקוריים לשמירה (כולל ציורי קיר)
1.5.5	סכמת התפתחות וחלוקת המבנה לטיפוסי דירות/חללים
1.6	הנחיות והמלצות שימור
2.	תיעוד היסטורי
2.1	תקופת הבניה וסגנון הבניה
2.2	התפתחות המתחם/שכונה/רחוב
2.3	מפות היסטוריות
2.4	תצלומי אוויר היסטוריים
2.5	צילומים היסטוריים של המבנה
2.6	מסמכים ותוכניות היסטוריים
2.7	תולדות המבנה והאתר
2.8	תולדות האדריכל המקורי
2.9	תולדות המשפחה
3.	תיעוד צילומי – מצב קיים
3.1	הסביבה הקרובה והמבנה כחלק מהמרקם
3.2	חזיתות וגגות
3.3	צילומי תקריב חיצוניים של אלמנטים מקורים
3.4	צילומי תקריב של חללים פנימיים ופרטים מקורים
3.5	חצרות וצמחיה ופיתוח שטח
4.	תיעוד אדריכלי מצב קיים
4.1	תיאור מילולי של הבניין
4.2	תרשים סביבה ותוכנית טופוגרפית
4.3	תוכנית פיתוח שטח
4.4	תכניות מצב קיים
4.5	חתכים מצב קיים
4.6	חזיתות מצב קיים

5.	מצב מקורי משוחזר
5.1	תכנית פיתוח שטח מצב מקורי משוחזר
5.2	תכניות מצב מקורי משוחזר
5.3	חתכים מצב מקורי משוחזר
5.4	חזיתות מצב מקורי משוחזר
6.	פרטים ארכיטקטוניים
6.1	קטלוג/רשימת פרטים
6.2	תיעוד ושיחזור הפרטים
7.	ציורי קיר
7.1	סימון מיקום ציורי הקיר ע"ג תוכניות- תיעודם ושימורם
7.2	פירוט וניתוח ממצאים וסכמת גוונים
7.3	סיכום והמלצות
7.4	הנחיות לביצוע
8.	סקר צמחייה
8.1	תכנית צמחייה קיימת
8.2	תיעוד צילומי
8.3	חו"ד אגרונום העירייה
9.	טכנולוגית בנייה
9.1	פירוט טכנולוגיית הבנייה והחומרים
10.	מצב פיזי והערכה הנדסית
10.1	המלצות ומסקנות שימור הנדסיות
10.2	סקירת בעיות פיזיות והנדסיות
11.	שאלות פתוחות
12.	מקורות
13.	השלמות בעת ביצוע- תנאי לטופס 4 ולתעודת גמר
12.1	השלמות תיעוד לאחר חישוף ופינוי המבנה
12.2	פרוט ותאור העבודות שנעשו במבנה כולל צילומים
12.3	פרוט חומרי הגמר כולל צילומים

צילומים: בוריס ריינש
צילומי אוויר הודות רון פלד.

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 1.1 תוכן העניינים

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

מפה סכמתית של דרך הביטחון. מזקף באר סומן מס' 10

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

פרק 1: מפה ותצלום עדכני של המבנה

מיקום מזקף הבאר על
המפה.

מבנה נמצא בדיוק על הגבול אדמיניסטרטיבי של עיריית חולון וראשון לציון.

מצב עדכני של הכביש
המחבר בין מחלף חולון
מזרח כביש 4 וצומת
מכון וולקני כביש 412
(להבא "כביש המחבר").
חלק סגור לתנועה של
כביש המחבר נמצא
בשלבי פיתוח מסומן
כמקווקו.

צילום מפה נדלה
בתאריך 24/05/2025.
תמונה עליונה: מבט
צפון-מזרחה מצומת
שד' יצחק שמיר וכביש
המחבר מראה יחסי
גובה בין המבנה לכביש
המחבר.

מבנה מזקף הבאר היום.
קיר מערבי, מבט
מזרח-צפון-מזרח.
צילומים: 9/11/2024

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: W Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 1.3 מפה ותצלום עדכני של המבנה

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 1: תצלום אוויר עדכני

מיקום הבניין ביחס צפון.
בליטה עליונה של המגדל
בצורת קוב נמצאת בפניה
צפון-מזרחית של הבניין.
קירות אורך שלו מצפון לדרום,
וקירות רוחב ממזרח למערב.
מידות הבניין:
גובה מהמפלס עמידה* ללא
בליטה: 800 ס"מ
גובה מהמפלס עמידה כולל
בליטה: 1000 ס"מ
אורך יסוד: 540 ס"מ
רוחב יסוד צפוני: 330 ס"מ
רוחב יסוד דרומי: 320 ס"מ
על הגג קיימת חגורת בטון, מין
מעקה מסביב הגג כהמשך של
קירות הבניין. גובהם 90 ס"מ
בהרך.

צילומי אוויר: רון פלד, 4 לאפריל 2025

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 1.4 תצלום אוויר עדכני

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 1: תצלום אוויר עדכני

*קו תעלת ניקוז (לבן) - - - - -

צילומי אוויר: רון פלד, 4 לאפריל 2025

מבט מלמעלה לכיוון דרום-מערב, צומת חדשה פינת רחוב יצחק שמיר (רש"צ) ולעיתיד דרך המקשרת מחלף חולון עם צומת מכון וולקני, פינת דרך המכבים (כביש 412) ורחוב פרופ' קימרון. בחלק עליון של התמונה תעלת ניקוז מי גשמים ראשי ותחנת שאיבה לביוב 7 חברת מניב, ראשון לציון. תעלה חוצה צומת בצורה תת קרקעית ומגיע לקולטן ביוב הנמצאה בין כביש המחבר למבנה המזקף.

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 1.4 תצלום אוויר עדכני

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 1: תצלום אוויר עדכני

צילום מלמעלה לכיוון
מערב-צפון-מערב.
בפינה שמאלית עליונה
צומת חדשה של מחלף
חולון, כביש 4, ובחלק
עליון "פארק חולות
חולון". רואים כביש 4,
גוש מבנים "ימית
2000". חלק ימין עליון
פרדס אדרים נטוש ובו
מזבלה פסולת בנייה לא
חוקית.

צילומי אוויר: רון פלד, 4
לאפריל 2025

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 1.4 תצלום אוויר עדכני

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 1: תצלום אוויר עדכני

צילומי אוויר: רון פלד, 4 לאפריל 2025

מבט מזרחה. באופק מכון וולקני. מצד ימין כביש המחבר.

מבט מלמעלה. קולטן של ביוב בחלק עליון

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

שם הפרק: 1.4 תצלום אוויר עדכני

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

פרק 1: תצלום אוויר עדכני

מבט מלמעלה
של מבנה מזקף
הבאר, מבנים
סמוכים לשטח
מסביב. מצד
שמאל כביש
המחבר וקולטן
ביוב.

צילומי אוויר: רון פלד,
4 לאפריל 2025

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 1.4 תצלום אוויר עדכני

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 1: הערכה היסטורית

מזקף הבאר הוא מבנה בטון גבוה ומבוצר שהוקם במחצית שנות ה-30 של המאה ה-20 בלב השטח החקלאי שבין חולון לראשון לציון. המבנה נועד במקור לשמש כעמדת הגנה לפועלים היהודים בתקופת המרד הערבי הגדול, אך חזר לשימוש כעמדת שמירה על דרך הביטחון שנסללה עם פרוץ מלחמת העצמאות.

הערכה היסטורית

המזקף נבנה בין השנים 1936–1938, ככל הנראה ללא תכנון אדריכלי מסודר, אלא מתוך צורך ביטחוני דחוף. בתקופת המרד הערבי הגדול, חקלאים יהודים שעבדו בפרדסים היו חשופים להתקפות, ולכן הוקמו עמדות הגנה בנקודות אסטרטגיות. המזקף נבנה על באר שסיפקה מים להשקיית הפרדסים, ושימש להגנה על הפועלים ביום ועל מתקני הבאר בלילה. עם פרוץ מלחמת העצמאות, הפך המזקף לחלק ממערך ההגנה של דרך הביטחון, שנועדה לעקוף את הכביש הראשי מתל אביב לראשון לציון, אשר היה נתון להתקפות ערביות. הדרך נסללה בדצמבר 1947, ולאורכה הוקמו מזקפי הגנה נייחים שאוישו כל שעות היום. המזקף שירת את כוחות ההגנה במשך כחמישה חודשים, עד סוף אפריל 1948.

הערכה אדריכלית

המזקף הוא מבנה בטון פשוט אך פונקציונלי, שנועד לספק תצפית והגנה. גובהו הרב אפשר תצפית רחבה על השטח החקלאי שסביבו, והוא נבנה כך שיוכל לעמוד בפני ירי והתקפות. המבנה משלב אלמנטים של ביצורים צבאיים, עם פתחים צרים לתצפית וירי, וקירות עבים להגנה מפני פגיעות. כיום, המזקף מתוכנן לשימור כחלק מפיתוח אתרי מורשת דרך הביטחון, והוא מהווה עדות היסטורית חשובה לתקופות המרד הערבי הגדול ומלחמת העצמאות.

פרק 1: הקדמה כללית

מזקף הבאר הוא מבנה בטון גבוה ומבוצר שהוקם במחצית שנות ה-30 בין חולון לראשון לציון. הוא נבנה במקור כעמדת הגנה לפועלים היהודים בתקופת המרד הערבי הגדול, ובהמשך שימש את כוחות ההגנה במלחמת העצמאות.

ערך אורבני

המבנה ממוקם על הגבול בין חולון לראשון לציון ומהווה נקודת ציון היסטורית בנוף העירוני. הוא משמש מוקד לטיולים ולסיורים היסטוריים, במיוחד עבור אלו המתעניינים בתוואי דרך הביטחון מתקופת מלחמת העצמאות. עם התפתחות הבניה שרידים של דרך הביטחון נעלמים ומגדל זה נכון להיום שריד כמעט היחיד שלה. יחד עם מבנה חוסמוסה בחולון הם מקעקעים קו תוואי דרך הביטחון.

ערך אדריכלי

המזקף בנוי מבטון מזוין, חומר עמיד שנועד להגן על השוהים בו. גובהו ומיקומו האסטרטגי אפשרו תצפית רחבה על האזור, מה שהפך אותו לנקודת שמירה יעילה. המבנה מתוכנן לשימור כחלק מפיתוח אתרי מורשת דרך הביטחון ע"י עיריית חולון וראשון לציון.

ערך היסטורי

המזקף שימש תחילה להגנה על פועלים יהודים שעבדו בפרדסים, ובהמשך הפך לעמדה חיונית בהגנה על דרך הביטחון במהלך מלחמת העצמאות. לאחר המלחמה ננטש, אך כיום הוא מוכר כמבנה לשימור מחמיר ומשולב בתוכניות שימור של עיריות חולון וראשון לציון. "דרך הביטחון" בחולון, מהווה עדות היסטורית לקשיים ולאופן התנועה במרחב הגיאוגרפי סביב חולון משנות השלושים המוקדמות ועד קום המדינה.

97	בית אבו ג'בן	6083	45,46	45,46	469
		6090	47	47	
98	עמדת הגנה -מזקף הבאר	6090	48	שדי היובל	487
		6022	47		
99	קיבוץ וי - *ברכת מיס'יעצי אקליפטוס *מגדל מיס	6093	21	רח' המוכתר	494
100	קיבוץ 'בתלס' שדה חמד	6095	65	מוסד שדה חמד	510

אמנון בר אור אדריכלים ק.ש.ת ניהול פרויקטים עיריית ראשון לציון

רחוב אחד העם 9 ת"א רח' יפו 19 י"ם רחוב הכרמל 20 ראשלי"צ

ראשון לציון, תכנית מתאר לשימור אתרים רצ/2/84/1 נספח 7 סקר אתרים לשחמור חלק ב'. אושרה 17/01/2019

חולון, תכנית מתאר מקומית חולון 2030. פרק 10 פרק המתבסס על תכנית השימור המפורטת (מספר ח/ 1/528)

		מיס בע"מ	וסביבתו במתכונתו הנוכחית.	לתכנון בעתיד	
10	מזקף הבאר במשולש החקלאי	פרטי	הסרת תוספות מאוחרות וסגירת פרצות, שילוב המבנה בפיתוח "דרך הבטחון" (ראה אתר מס' 18).	שטח חקלאי	לא בשימוש
11	בית הספר ביאליק	עיריית חולון	הכנת תיק תיעוד לפני ביצוע כל שינוי ובחינתו ע"י מהנדס	מבני ציבור	בית הספר הראשון בעיר

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 1.5.1 הערכה היסטורית
ואדריכלית

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 1: אנאלוגיה לתקופה ולסגנון הבנייה

מספר מבנים נבנו באותו סגנון ואותה תקופה במרחב. אחד המבנים הקרובים סמוכים זה מבנה משטרה מנדטורית מהתקופה של מנדט הבריטית הנמצאה בצומת בית דגן (מסוג משטרת טגארט). מבנים כאלו משמשים עד יום כתחנות משטרה בערים עכו, רמלה, עפולה, כפר סבא, בית שאן ועוד כולל מבנה משטרת התנוע של היום בצומת בית דגן. מבנים אלו נבנו במסגרת פרויקט בניית תחנות משטרה בארץ ישראל כתגובה למאורעות 1936-38 כמו רוב המבני שמירה מבטון באותו סגנון בניה ותפקידי הגנה. מאפריל 1940 עד אוקטובר 1941 הוציאה

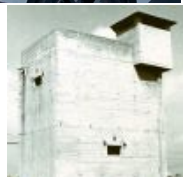
ממשלת ארץ ישראל המנדטורית לפועל את מיזם מבני המשטרה (Police Building Programme.) (P.b.p) והקימה חמישים וחמישה מבצרי משטרה אחידים במראם, מבנים מלבניים או מרובעים ולהם שני מגדלים בקצות האלכסון. (קרויזר, 2004)

מבנה של מזקף הבאר בנוי באותו סגנון. לא ידוע באיזה שנה בדיוק נבנה המבנה, לכן לא ידוע עם הוא נבנה בהשפעה של מבנים בריטים, או מה השפיע כלל לצורה והנדסה של המבנה.

פרק 1: אנאלוגיה לתקופה ולסגנון הבנייה

אחד המבנים דומים בצורתו ומראיו החיצוני זה מגדל שמירה ליד באר טוביה, כמו גם משטרת באר טוביה. המבנה המיועד לשימור מחמיר. מבנה זה אמור להיטמע בשכונת מגורים חדשה שנבנית במהלך שנים אלה (2025) כחלק מהתרחבות העיר קריית מלאכי. יש סבורים שזה מגדל פיקוח שנבנה בתחילת מלחמת אולם השנייה בשדה תעופה חירום של RAF (ח"א בריטי). צילום משמאל ואמצע צולם לא מאוחר מתאריך 31/12/2011. צילום ימני צולם ב 31/08/2025.

פרק 1: אנאלוגיה לתקופה ולסגנון הבנייה

מגדל שמירה על תל שוכה הוקם בתחילת 1939 בעכבות רצח של שלושה שומרים יהודים יהודה פפו בן 25 מקיבוץ מסילות, מאקס הלר בן 25 ובנימין מלצקי בן 24 שניהם מקיבוץ ניר דוד (תל עמל).. שלטונות המנדט הבריטי התירו הקמת מגדל שמירה מבטון על תל שוכה והבריטים הסכימו לדרישה של היהודים להקמת מגדל שמירה שיאפשר לינת השומרים במגדל ולא יהיה צורך כל יום לעבור ולחצות את אזור הביצות הסבוך והמסוכן. האישור לבניה ניתן בתנאי אחד: כאשר יבוא השלום צריך יהיה לפרק את המגדל. לזכרם של שלושת ההרוגים בתקרית חבריהם קראו על שמם את התל, שאליו יצאו באותו בוקר, "מצפה השלושה".
צילום מימין: מצפה השלושה. 10/12/2019.

פרק 1: שלבי בנייה מפורטים

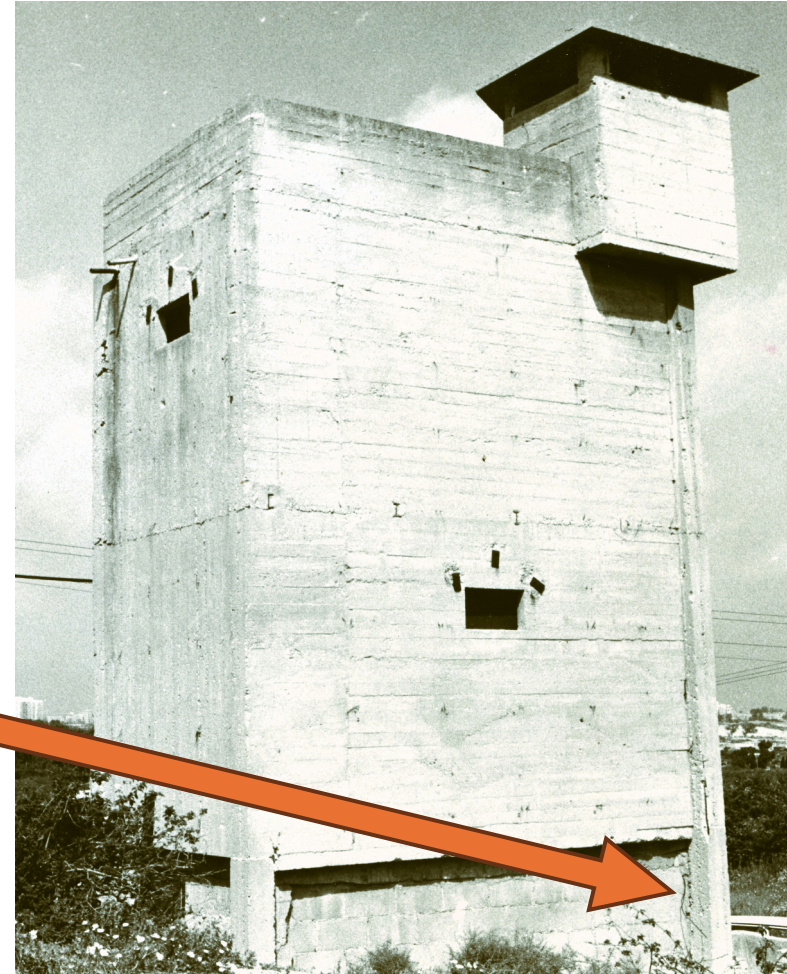
לא נשמרו (או שלא ידועה) על תוכניות בניה של מבנה מזקף הבאר, אם היו אי פעם. לפי סממנים יש השערה שבלוקים מסביב העמודים בחלק התחתון של המבנה הוסבו בשלב מאוחר יותר, כנראה בתחילת מלחמת העצמאות. מבנה מיצקת בטון מזוין נבנה ככל הנראה בבת אחת והכניסה למבנה היה מצד הצפוני.

כאן רואים גובה של הכניסה ומפלס שלה בצידה הצפונית של המבנה. בארך 2 מטר גובה כניסה בהתאם לגובה של האדם העומד בכניסה.

גם כאן בפינה ימנית תחתונה של הצילום רואים גג הרכב. בעזרתו אפשר להבין איפה היה מפלס קרקע מקורי.

תמונה משמאל: שנות 70-80 של מאה 20 לערך.
תמונה מימין: שנת 1986 לערך.

פרק 1: שלבי בנייה מפורטים

בתמונה מאפריל 2008 עדיין אין סימני בנייה לא מאושרת, אבל יש מכולה מאחרי מבנה שהוצמדה למבנה בטון. רואים גם קו חשמל מחובר למבנה, וגם בתמונה הישנה משנת 1986 רואים כבל חשמל המחובר מעמוד החשמל למבנה.

עדיין אין חלון ממסגרת אלומיניום בפתח חולון קיר הצפוני, אבל כבר יש פרצה בקיר מזרחי בקומה עליונה. כנ"ל חלונות אלומיניום צרים בעמדת תצפיתן.

צילום נוצר: 18/04/2008. [צילום מקורי](#) נמצא חופשי בויקיפדיה חופשי.

פרק 1: שלבי בנייה מפורטים

תמונות צולמו ב 24 לאוקטובר 2012. בשלב זה שטח מסביב כבוש ונוספו לקומת גג חלונות ויטרג' וגג כל עם טנט. בקיר הצפוני רואים ארון חשמל ואין כבל חשמל **אנדרה**.
צילום-נוצר: 24/10/2012. [מקוריים צילומים](#) נמצאים חופשי באתר של בלוגר אנונימי ודף מידע אל [מזקף הבאר](#) בויקיפדיה.

פרק 1: שלבי בנייה מפורטים

מפלס של היום נמצאה בגובה תקרה של כומת קרקע של המבנה המקורי. כנראה עד שנות אלפיים חלה שינוי בסביבה קרקעית ונעשו עבודות אפר שסתמו כניסה מקורית למבנה והירימו מפלס קרע לקומה ראשונה. כך קומת קרקע הפחה להיות קומת מקלט, וקומה ראשונה הפחה להיות קומת קרקע. כניסה חדשה מצד הדרומי נפתחה בשלב מאוחר יותר כנראה עם השינויים של פולש הנכנס למבנה בתחילת שנות 2000.

צילום 22/11/2024

פרק 1: רשימה ומיפוי אלמנטים מקוריים לשמירה

1. מבנה מבטון כולל חלק עליון מרובע חדר תצפית

2. חלונות מלבניים כפי שתוכננו בהתחלה בשלבי יציקת מבנה
3. מתקני עיגון של לוחות הסוואה או מגיני ירי
4. פתחים פנימיים למעבר בין הקומות

כול המבנה, כולל
"עמדת תצפתן", בלי
תוספות מסביב.

צילומי אוויר: רון פלד, 4 לאפריל 2025

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 1.5.4 רשימה ומיפוי אלמנטים
מקוריים לשמירה (כולל ציורי קיר)

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 1: רשימה ומיפוי אלמנטים מקוריים לשמירה

1. מבנה מבטון כולל חלק עליון מרובע חדר תצפיתן

2. חלונות מלבניים כפי שתוכננו בהתחלה בשלבי יציקת מבנה

3. מתקני עיגון של לוחות הסוואה או מגיני ירי

4. פתחים פנימיים למעבר בין הקומות

חלונות מלבניים ביחס 1X2 וגודלם 40X80 ס"מ

חלונות ללא מסגרות, פתחים פתוחים, כנראה היה להם מערכת סגירה בלוחות ברזל נגד ירי כבד. בגלל שאריות לוחות ברזל מחוברים עם מות ברזל בריתוך יש השארה שזה היו טפסנים לפלטות (תריסים) מתכת מיגון נגד ירי.

תריס מתכת מגן - לוח

שיכול היה להיסגר

ולחסום את החלון בעת

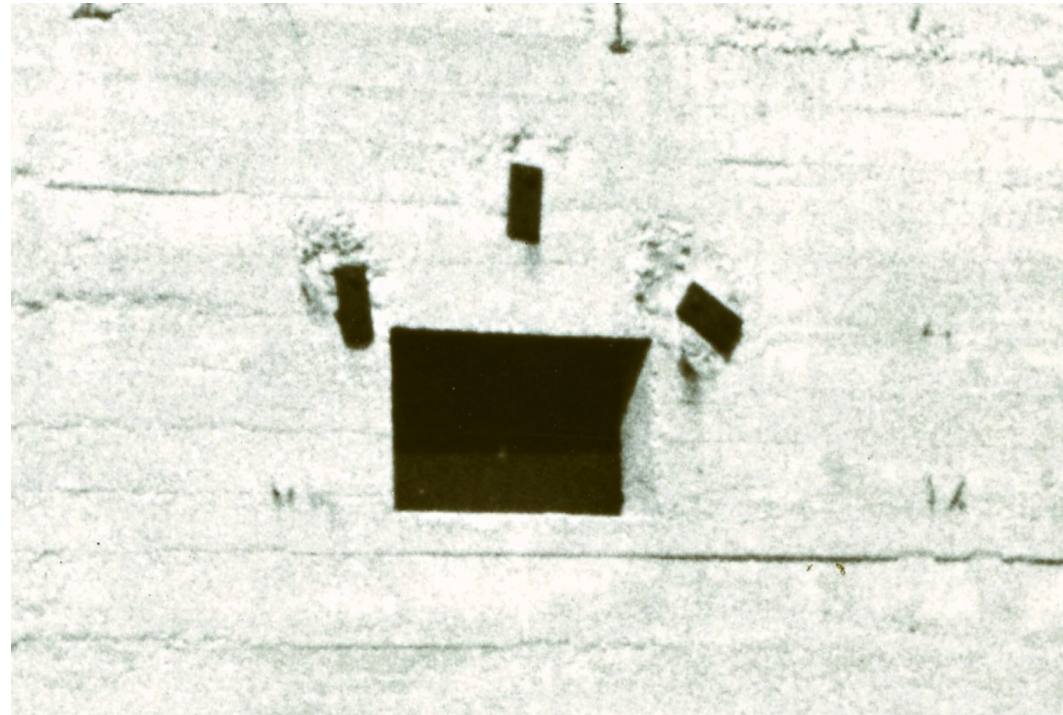
ירי כבד או כיסוי לילה.

במהלך שהיה של הפולש

הותקנו חלונות אלומיניום

עם תריסי זכוכית.

צילום משמאל 22/11/2024

פרק 1: רשימה ומיפוי אלמנטים מקוריים לשמירה

1. מבנה מבטון כולל חלק עליון מרובע חדר תצפיתן
2. חלונות מלבניים כפי שתוכננו בהתחלה בשלבי יציקת מבנה
3. מתקני עיגון של לוחות הסוואה או מגיני ירי

4. פתחים פנימיים למעבר בין הקומות

פתחי מעבר הורחבו בעת פלישה של הדייר. יש לשחזר גודל מקורי שלהם. חלל פנימי חוסה עם לוחות גבס.

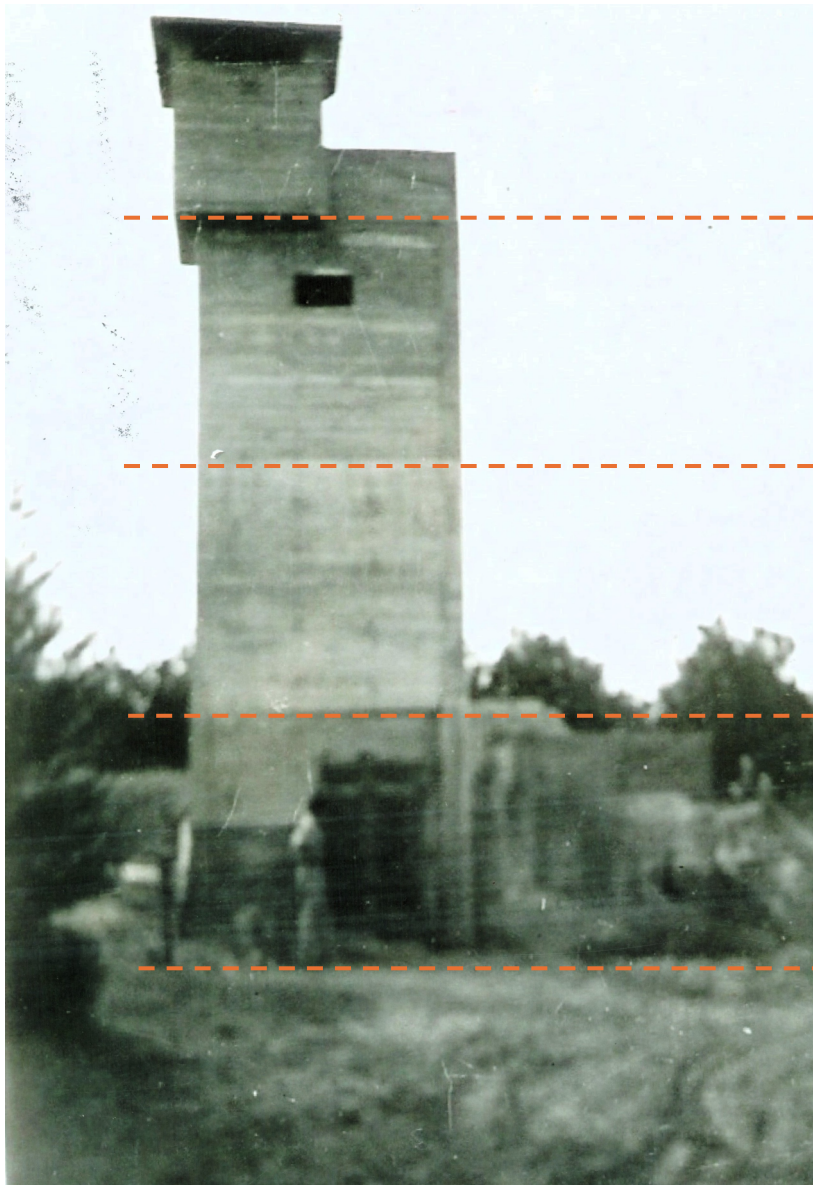
צילום 22/11/2024

פרק 1: רשימה ומיפוי אלמנטים מקוריים לשמירה

מבנה מחולק ל 4 מפלסים (קומות).

1. מפלס קומת עמודים הו מפלס תת קרקעי נכון להיום אחרי שינוי במפלס קרקע סביבת המבנה, וחסימת חלל עם בלוקים בשלב מאוחר יותר.
 2. מפלס קומה ראשונה הוא מפלס קומת קרקע של היום. אין אפשרות לראות עם יש גישה לפתח כניסה הראוי בתמונה.
 3. קומה שניה היא קומה ראשונה של היום
 4. קומת גג - שטח מגודר בטון בצורת עגן עם חדרון תצפיתן בפינה צפון-מזרחית שלו.
- כל קומה האי חלל אחיד ללא מחיצות. אפשר לראות גבול הקומות לפי שלבי יציקה של הבטון. בתוך רצפת בטון בכל קומה הושלחו קורות פלדה מסוג ערוץ (U) בצדדים, וצורת H באמצע, ואפשר לזהות אותם בקיר המערבי של המבנה.

פרק 1: רשימה ומיפוי אלמנטים מקוריים לשמירה

צמוד לקיר הצפוני ישנו סולם מדרגות פח מרוג ברוחב 35-40 ס"מ. ככל הנראה היו מדרגות חלק מהמבנה לפחות משנות הארבעים כי הוצמדו ושולבו לקורת U של קיר הצפוני. מדרגות אלו שמשו למעבר בין הקומות. לא נשמרו מדרגות או סולם מקורי בין קומה אחד לקומת גג. יש פתח גדול שיוצא ישר אל תוך חלל תצפית הנמצאה בגג בפינה. צילום 22/11/2024

מכיוון שיש נזק רב למבנה המקורי יש להתחיל מניקוי חללים פנימיים. הסרת כיסוי לא מקורי כל שהו עד צורת הבטון וניקוי צבע קיימת. יש לקלף או לשטוף בעדינות בהתאם לסוג של הצבע, היתכן וימצאו כתובות מקוריים מתקופות קודמות, במיוחד שנות ארבעים ושלושים. יש להסיר כיסוי גבס בעדינות במקומות שקיים.

יש לבחון ריצפה בין קומת קרקע לקומה ראשונה, היתכן שזו ריצפת קורות עץ ויש לבדוק מאיזה שנה היא ומה מצב של העץ.

חלוקה זאת בין הקומות נעשתה בעזרת קורות פלדה ולא יציקת בטון.

יש לפרק חלונות לא מקוריים ולסתום פתחים בקומה אחד בקירות מערבית ומזרחית, מכיוון שלא היו קיימות במקור. יש לשמור

ולדמות צורה ודמות משטח קיר מקורי. רצוי לחסות חלונות ברשת פלדה דקה למניעת כניסה ציפורים.

לא היה אפשרות להיכנס לקומת קרקע של המבנה, ולבחון מה לעשות עם כניסה פרטנית שנעשתה ע"י פולש, ונסתמה לאחר מכן ע"י עיריית ראשון לציון (בלהסתמך על מילות הפולש.

שאלה נפרדת אם יש צורך לבצע עבודות עפר לגילוי כומת עמודים מקורית ומארך של הבאר. דורש בדיקות עמוקות נוספות.

אפשר להיעזר בפולש לצורך חקירה שלבי התפתחות המקום מתחילת שנות 2000.

תקופת הקמה: המבנה הוקם ככל הנראה בין השנים 1936 ל-1938, בתקופת המנדט הבריטי. הקשר היסטורי (ייעוד מקורי): הוא נבנה בשיאו של המרד הערבי הגדול. המזקף הוקם על גבי באר המים של המושבה נחלת יהודה, שסיפקה מים לפרדסים. מטרתו הייתה לשמש כעמדת תצפית ושמירה גבוהה להגנה על מתקני הבאר ועל הפועלים היהודים שעבדו בפרדסים מפני התקפות. שימוש מאוחר: המבנה שימש תפקיד הגנתי חשוב גם בתקופת מלחמת העצמאות (1947-1948), כחלק מאבטחת "דרך הביטחון" שעקפה כפרים ערביים וחיברה את תל אביב עם מושבות הדרום (ובהן ראשון לציון ורחובות).

סגנון הבנייה של המזקף הוא פונקציונלי-תועלתי ומושפע ישירות ממטרתו הביטחונית. חומר: המבנה כולו יצוק מבטון מזוין, שהיה חומר נפוץ לבנייה ביטחונית בתקופה זו בשל חוזקו ועמידותו. צורה: זהו מגדל שמירה גבוה יחסית, בעל שתי קומות, שנועד לספק שליטה תצפיתית על הסביבה החקלאית הפתוחה (הפרדסים) שהקיפה אותו.

מאפיינים: העיצוב מינימליסטי ונטול קישוטים. הוא מאופיין בקירות בטון עבים וכולל חרכי ירי צרים, שאפשרו לשומרים לירות מתוכו החוצה תוך שמירה על הגנה מרבית.

פרק 2: תיעוד היסטורי

כאשר המושבה נחלת יהודה נוסדה (באזור 1913), היא לא הוקמה על אדמה חקלאית משובחת. השטח היה חלק מ"חולות ראשון לציון" - מרחב גדול של דיונות חול נודד, שנחשב לאדמה נחותה וקשה לעיבוד.

הקרקע החולית הקשתה מאוד על ההתיישבות. החולות היו ניידים, והיוו איום מתמיד על כל ניסיון חקלאי.

עם הזמן, התגלה שקרקע החמרה החולית (תערובת של חול וחמרה) באזור זה היא אידיאלית דווקא לגידול עצי הדר (פרדסים).

כך התפתח החקלאות באזור חולות ראשון לציון.

הפרדסים הפכו לבסיס הכלכלי והנוף המרכזי של נחלת יהודה.

נחלת יהודה קמה כמושב פועלים חקלאי, והכלכלה שלה התבססה כמעט כולה על הפרדסים. כל משק במושבה קיבל חלקה לגידול הדרים.

מזקף הבאר עומד כעדות ישירה לחשיבות הפרדסים. הבאר שעליה הוא שומר סיפקה את המים היקרים שנדרשו להשקיית אותם פרדסים רחבי ידיים. בתקופת המרד הערבי (שנות ה-30), הפרדסים היוו מקום מסתור נוח לתוקפים, והבאר הייתה מטרה אסטרטגית. לכן, היה הכרח להקים עמדת שמירה גבוהה (המזקף) שצופה מעל צמרות העצים ושולטת על השטח הפתוח של הפרדסים ועל מקור המים.

במשך עשרות שנים, מסוף שנות ה-20 ועד שנות ה-70 וה-80, הנוף סביב נחלת יהודה היה ים של פרדסים ירוקים, מנוקד בבתי המושבה ובמגדלי מים. המזקף היה אחד המבנים הגבוהים הבולטים בשטח הפתוח הזה.

השינוי הדרמטי ביותר בסביבה התרחש במחצית השנייה של המאה ה-20.

מושב עצמאי (1913-1988): במשך 75 שנה, נחלת יהודה הייתה יישוב עצמאי ונפרד מראשון לציון. היא הייתה "מושב" כפרי עם אופי חקלאי מובהק.

תהליך עיור (שנות ה-70 וה-80): העיר ראשון לציון התרחבה במהירות מכל עבריה. ערך הקרקע הנדל"ני זינק, והחקלאות הפכה פחות ופחות בעלי הנחלות החלו למכור את אדמות הפרדסים שלהם ליזמי בנייה.

המושב נחלת יהודה סופח רשמית לעיר ראשון לציון והפך לשכונה מן המניין ב 1988.

הפרדסים נעקרו כמעט במלואם, ובמקומם נבנו בתי מגורים, וילות ושיכונים.

פרק 2: תיעוד היסטורי

אחרי מלחמת העצמאות החל מ-1949 עמד המבנה ללא שימוש. בתמונות שחור לבן שהתאריך שלהם לא ידוע המקורם בארכיון חולון עיריית חולון, נראה המבנה ללא שימוש אך החלק התחתון נוספו קירות בלוק והכניסה נראית מצד הצפוני. זה התמונה הישנה ביותר שנמצא.

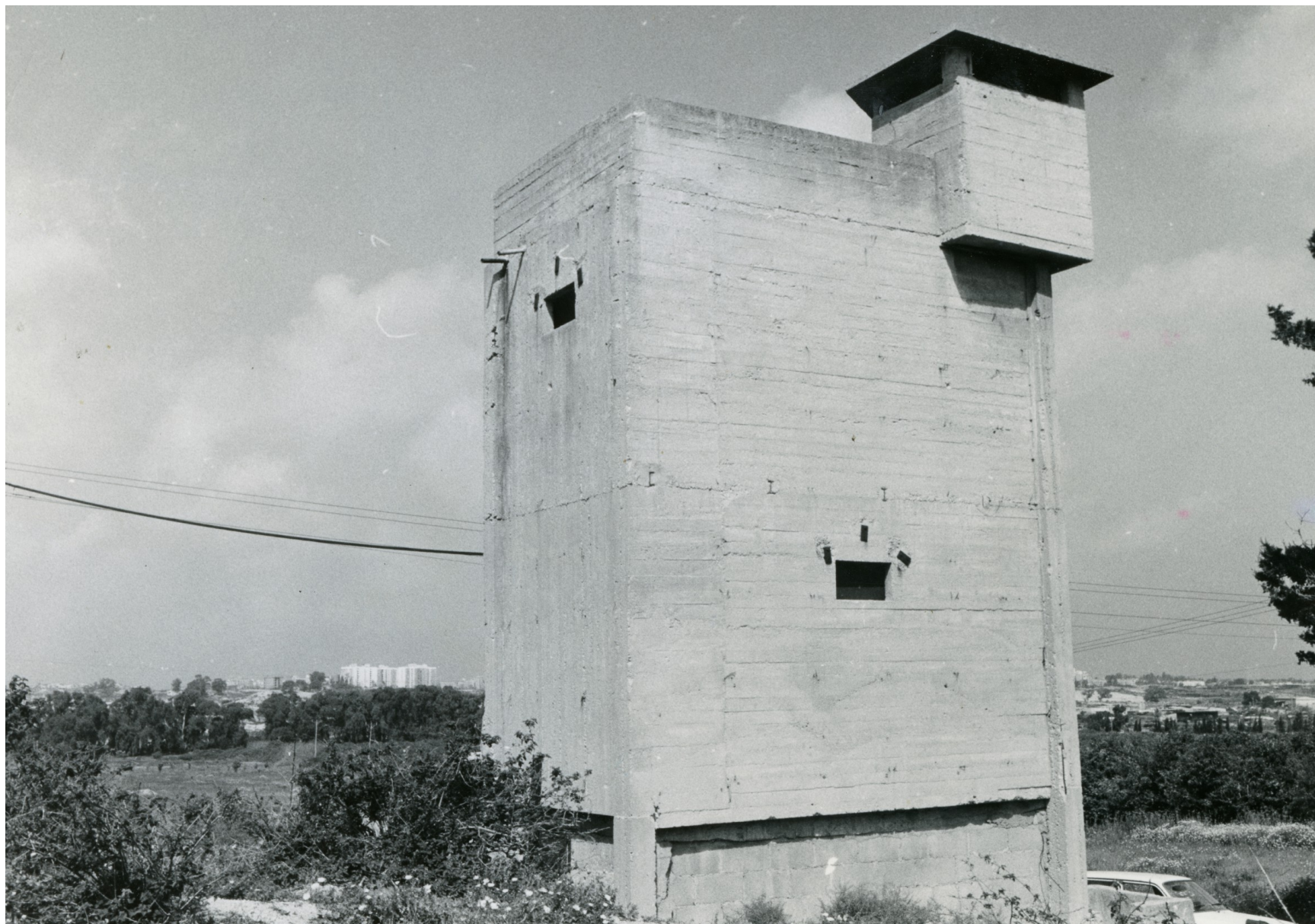

לפי מידע עיריית חולון צולם המבנה ב 1948. אוסף 3-002-4-370, נחלת יהודה. בנין המזקף בדרך הבטחון בצפון נחלת יהודה

פרק 2: תיעוד היסטורי

מזקף הבאר בפרדס וייסמן
בצפון נחלת יהודה. (פרדס
צלליכון ע"פ קופר). צילום
אוסף 3-002-3-129 מ
1986 שם הצילום לפי
קטלוג עיריית חולון: מזקף
הבאר, פרדס וייסמן, נחלת
יהודה.

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק 2.2: התפתחות המתחם \
שכונה \ רחוב

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 2: תיעוד היסטורי

W קובץ:עמדת בטון בדרך הביטחון ל × +

→ ↻ 🌐 he.wikipedia.org/wiki/קובץ:עמדת_בטון_בדרך_הביטחון_ליד_נחלת_יהודה.jpg#filehistory

מזקף הבאר - עמדת בטון בדרך
הביטחון ליד נחלת יהודה. תמונה מ
06/12/2025 ב נדלה ב 18/04/2008
מאתר ויקיפדיה בכתובת:

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A5:%D7%A2%D7%9E%D7%93%D7%AA_%D7%91%D7%98%D7%95%D7%9F_%D7%91%D7%93%D7%A8%D7%9A_%D7%94%D7%91%D7%99%D7%98%D7%97%D7%95%D7%9F_%D7%9C%D7%99%D7%93_%D7%A0%D7%97%D7%9C%D7%AA_%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%94.jpg#filehistory

פרק 2: תיעוד היסטורי

הבאר עצמו היה בצד המערבי של המבנה, והוא נסתם עם הבטון בסוף מאה ה-20. בערב ב-2003 התיישב קבוע פולש בשם שלמה שמקורו מלוד. לפי דבריו היה רועה צאן באזור וידע שהדמות האלו שייכות למשפחות ערביות בעבר. הקים מכולה ומבנה קל מסביב בצד המזרחי של המבנה שחל בשטח מוניציפלי של ראשון לציון. לפי דבריו ניסו לגרש אותו כמה פעמים כוח עירייה משני הצדדים גם חולון וגם ראשון לציון, אך ללא הצלחה כי המבנה נמצא ממש על הגבול של שטח מוניציפלי. שתל סביב המקום עצים שונים הביא חומר לכיסוי עפר להדק את האדמה. סלל גישות ריקים כלובים לכלבים. נכון לתאריך 24 לנובמבר 2025 התחיל בפירוק המבנה. לדבריו גירשו אותו סופית מהמקום עיריית ראשון לציון עם צו משטרתי ומשפטי.

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

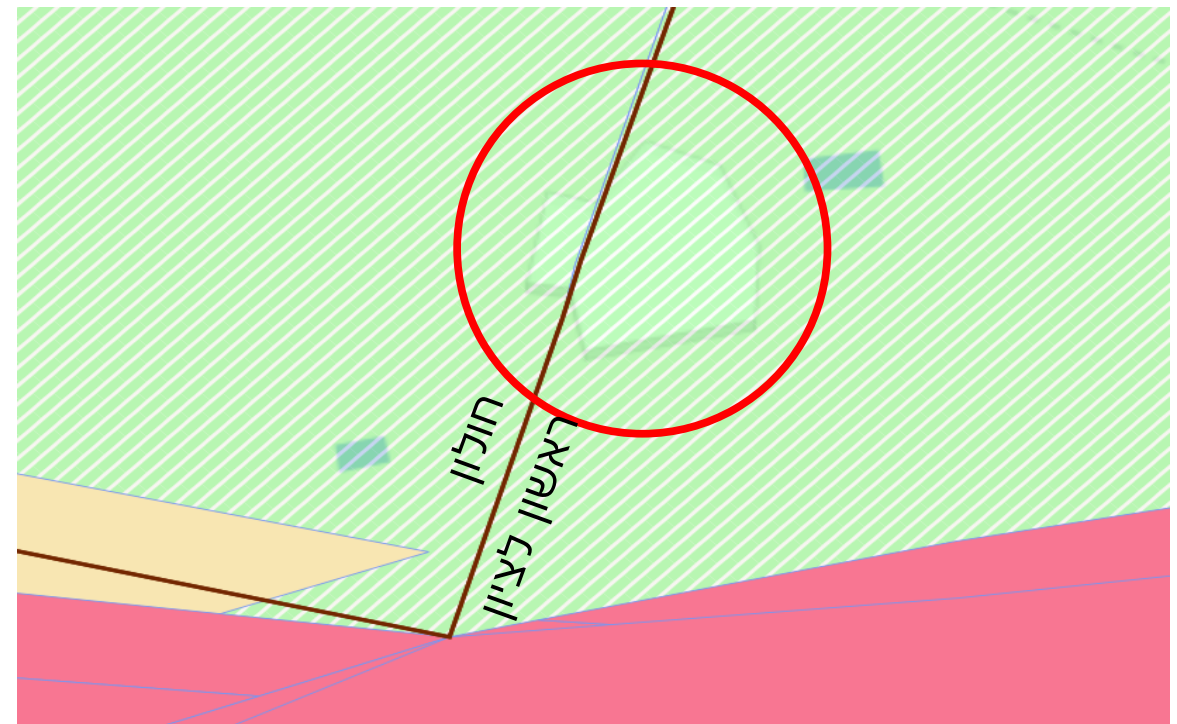
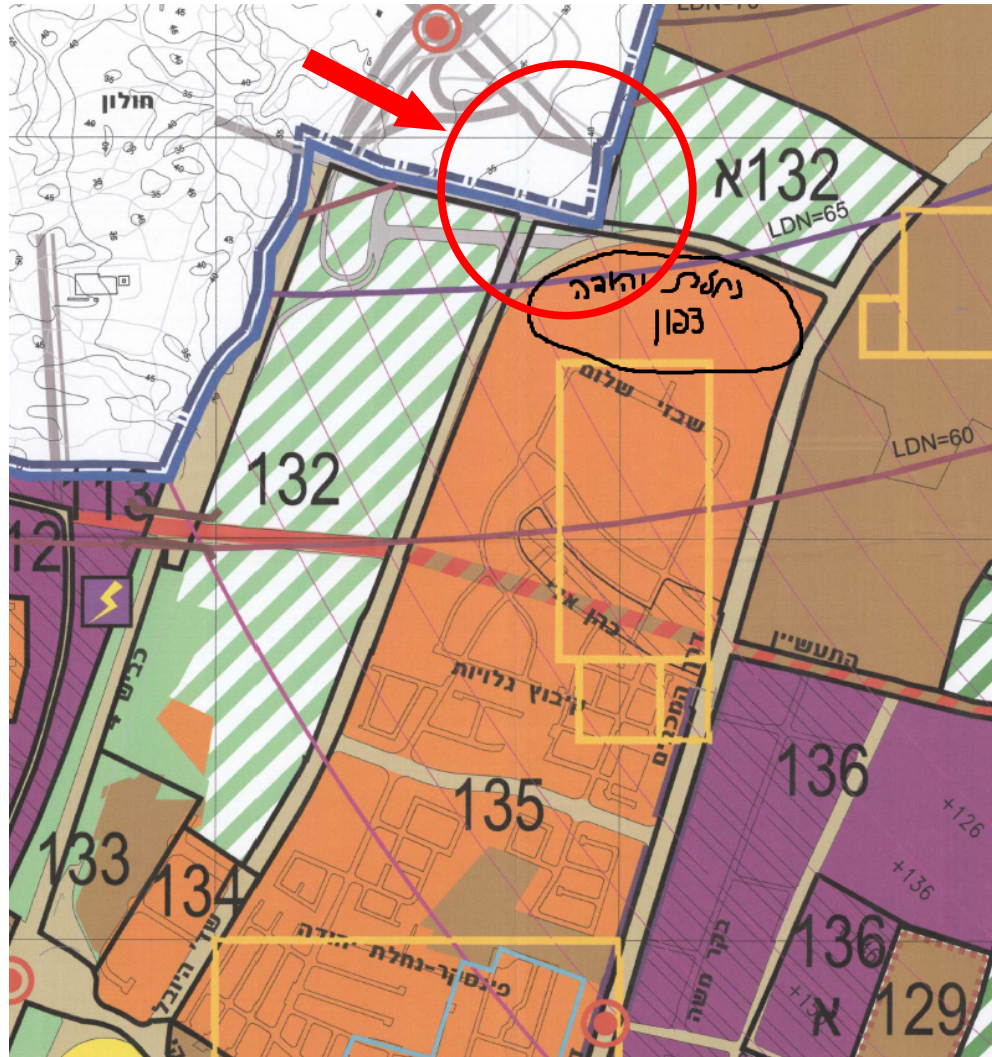
שם הפרק 2.2: התפתחות המתחם \
שכונה \ רחוב

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 2: תיעוד היסטורי

ייעוד החלקות הנ"ל לטובת מגורים כחלק ממתחם 135 (נחלת יהודה) מתוך תכנית המתאר לכלל העיר ראשון לציון - רצ/2030 הנמצאת בשלב מתן ההתנגדויות בוועדה המחוזית. למתחם הצפוני תקום תכנית חדשה ועדכנית שתעבור את כל שלבי הוועדה המחוזית עד להפשרתה.

לפי תוכנית מפות ממשל ישראל שנדלה בתאריך 15/11/2025 יעודו של קרקע הוא שטח חקלאי ומרעה. במפה אפשר לראות שטח מבנה שבו חלק מקורי של מזקף הבאר נמצאה בצד שטח חולון ומבה קל של פולש בצד ראשון לציון.

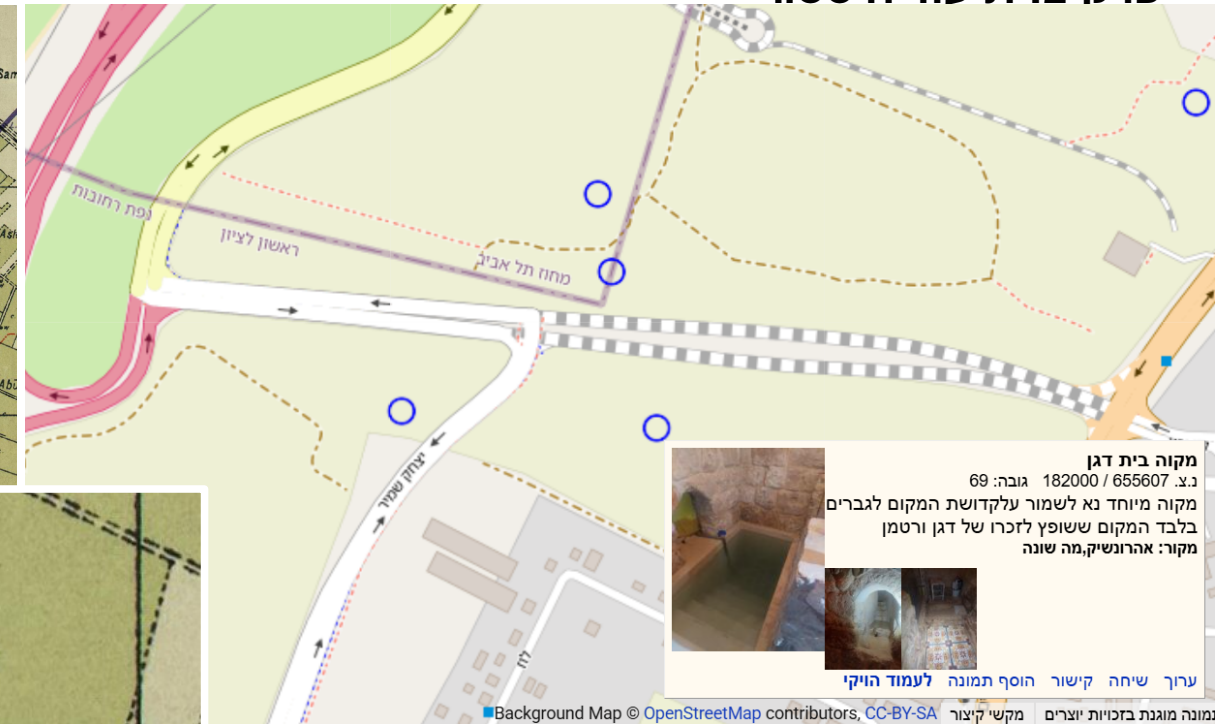
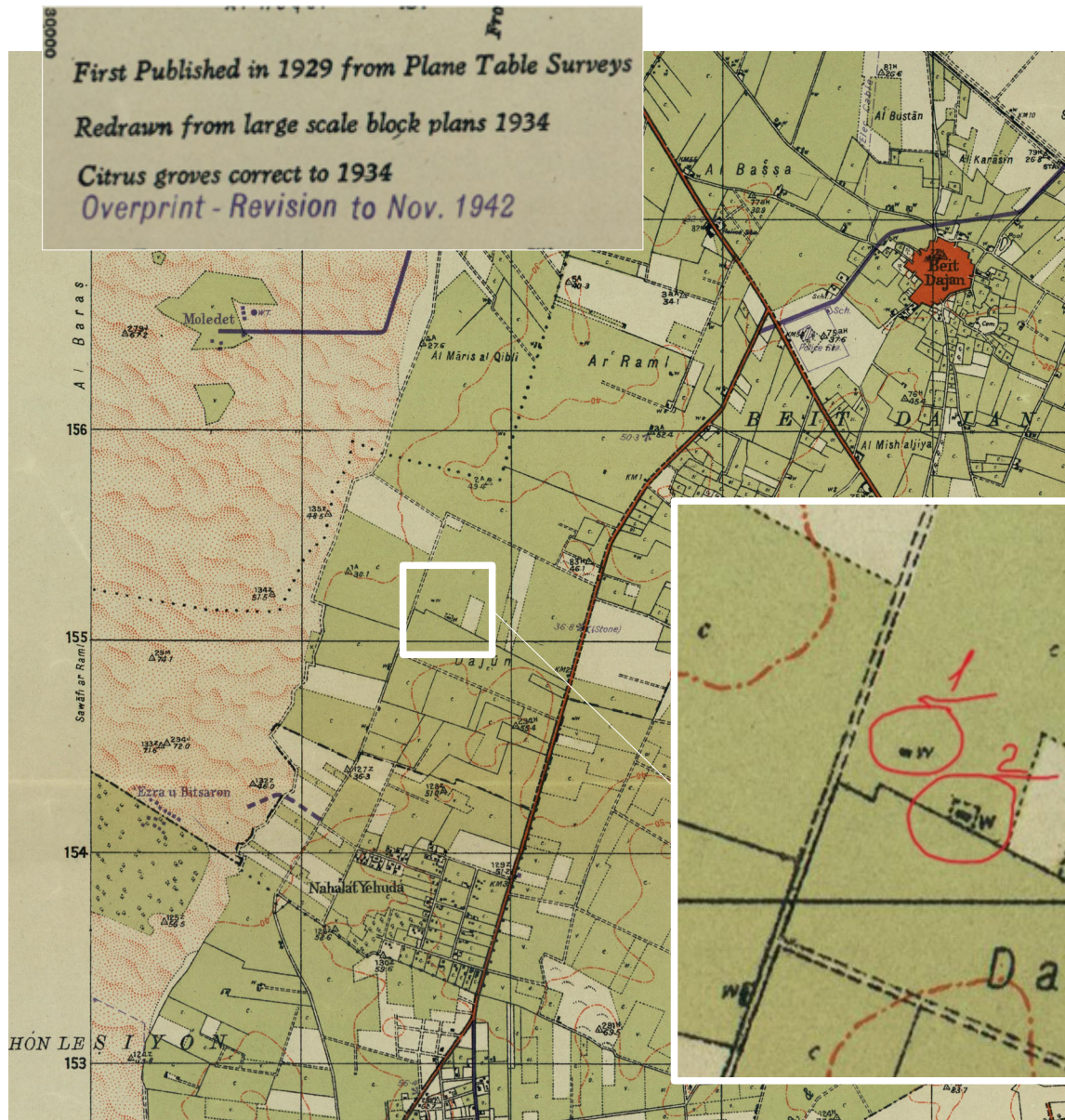

פרק 2: תיעוד היסטורי

מפת PEF של קונדר וקיצ'נר משנת 1878. לאורך הגבול המזרחי של דיונות חולון וראשון לציון של הים עובר קו טלגרף מה שיהיה לעתיד קו חשמל חדש לאורך כביש מס' 4 העוקף דיונות של החוף.

פרק 2: תיעוד היסטורי

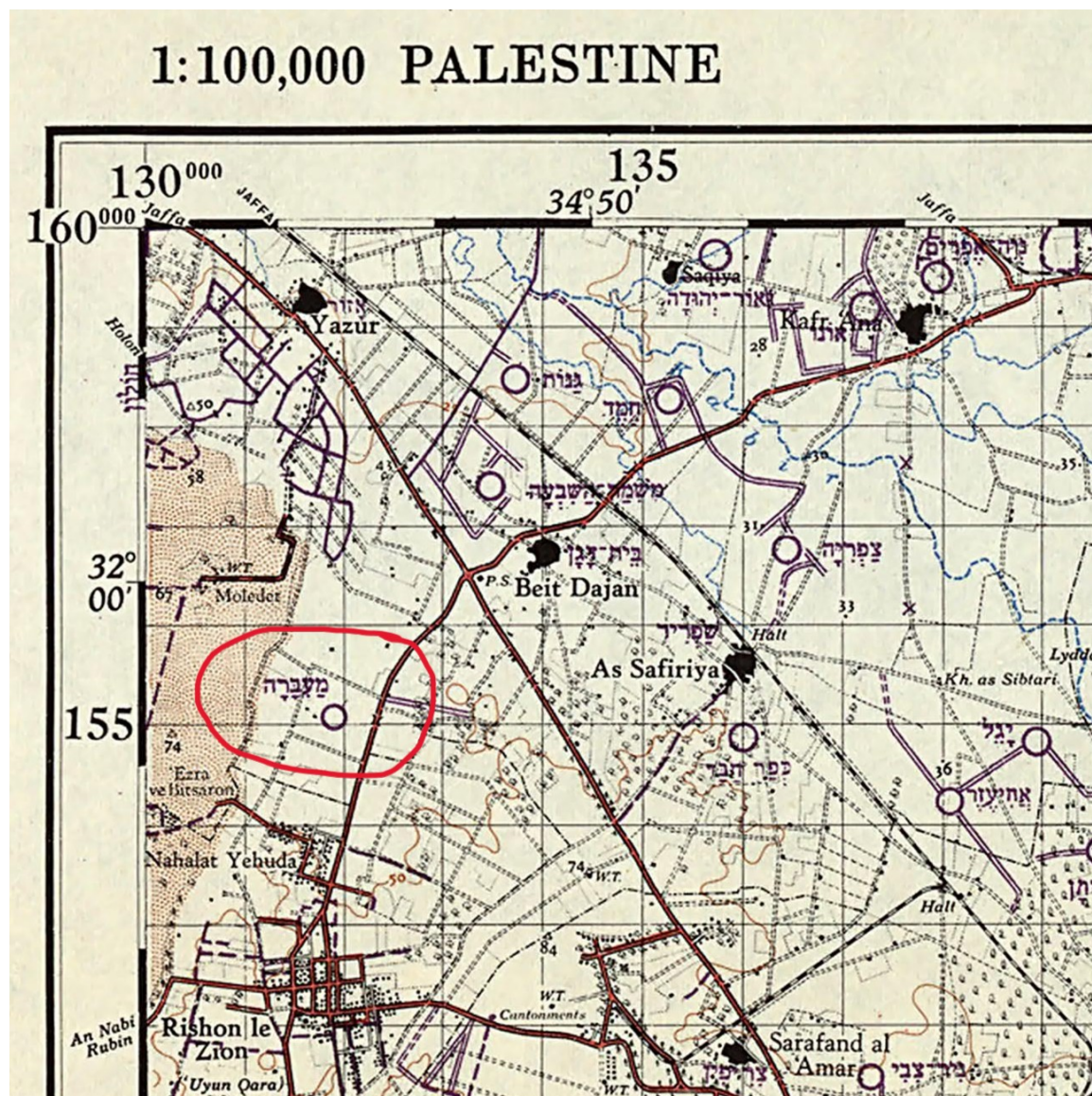

מפת סקר פלשטין בריטית משנת 1928 דף 13-15
BEIT DAJAN כבר מופעים שני בארות. אחד מהם
מוקף במבנה או גדר. לפי מידע מאתר עמוד ענן
זוהי היא מקוה בית דגן. (בתמונה מוקף אדום 2)
הבאר מס' 1 בתמונה הוא הבאר של מזקף.
מידע נדלה בתאריך 06/12/2025. נ.צ.
182000/655607 גובה 69.

פרק 2: תיעוד היסטורי

מפת 1942 שעברה עדכון דרכים ב-1946 ונושעת סימנים תוספת דיו משנת 1956. במפה זאת רואים תוספת סימון מעברה מצפון נחלת יהודה שהוקמה בתקופת העלייה ההמונית עם קום מדינת ישראל.

Compiled from Large Scale Surveys. See Diagram for Revision.
Compiled, drawn & reproduced by Survey of Palestine.
Printed by 514 C. Fd. Survey Coy. R. E., Dec. 42
Reprinted with road revision S. of P. Sept. 1946

הדפס ע"י מחלקת המדידות ישראל. אלו תשי"ח ספטמבר 1958

עדכון פרטים חלקי - אוגוסט 1956

פרק 2: תיעוד היסטורי

מפה מודרנית מ-2025
בשילוב תמונת אוויר
מ-1965.
רואים שינויים על פני
הקרקע. נכון להיום
שטח כולו נמצא
בשלבי הפיתוח.
פרדסים לא מעובדים
והפחו לאתרי פינוי
פסולת.

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק 2.3: מפות היסטוריות

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

משרד השיכון והבינוי
 המרכז למיפוי ישראל - ארכיון תצלומי אוויר
 טלפון : 03-6231952, פקס : 03-5621479
 דוא"ל : tatsa@mapi.gov.il

תצלום מס'	4359	גיחה מס'	ממ-100
תאריך צילום	14.08.1965	מקור סריקה	תשליל
שם המקום	ראשון לציון	רוזנוציה	2166 DPI
קנייני מקורב להגדלה	---	מקדם הגדלה	X 7
מס' הזמנה	135	תאריך מכירה	23.01.2017

כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לשכפל או לפרסם צילום זה ללא הסכמתו מראש ובכתב
 של "המרכז למיפוי ישראל"
 רח' לינקולן 1 תל אביב 6522034

תצלומי אוויר מ-1965 מראים מקום של המבנה ללא שינוי ורואים סימני מעברה של נחלת יהודה ממזרח. מיקום המזקף בדיוק בסיבוב של הדרוך גם נראה בתמונה משנת 1948 שמראה לנו חזית צפונית של המבנה ואחריו רואים שיחים ועצים ללא סימני דרך כל שהוא.

פרק 2: תיעוד היסטורי

צילום אוויר מתאריך
4 למרץ 2025
מבט דרום-מערב.
בחלק עליון מרכזי
של התמונה רואים
קולקטור שפחים
אזורי. צומת כביש
שדרות יצחק שמיר
(המשך שדרות
היובל) ימים אחרי
הפתיחה. תנוע
מזרחה לכיוון מחון
וולקני עדיין סגורה.

פרק 2: תיעוד היסטורי

צילום היסטורי מארכיון עיריית
חולון

אוסף 3-002-3-129

מזקף הבאר בפרדס וייסמן בצפון
נחלת יהודה. (פרדס צלליכון

ע"פ קופר) 1986

ארכיון עיריית חולון אוסף 370-4-002-3 בנין
המזקף בדרך הבטחון בצפון נחלת יהודה
לפי תיעוד עיריית חולון צילום משנת 1948

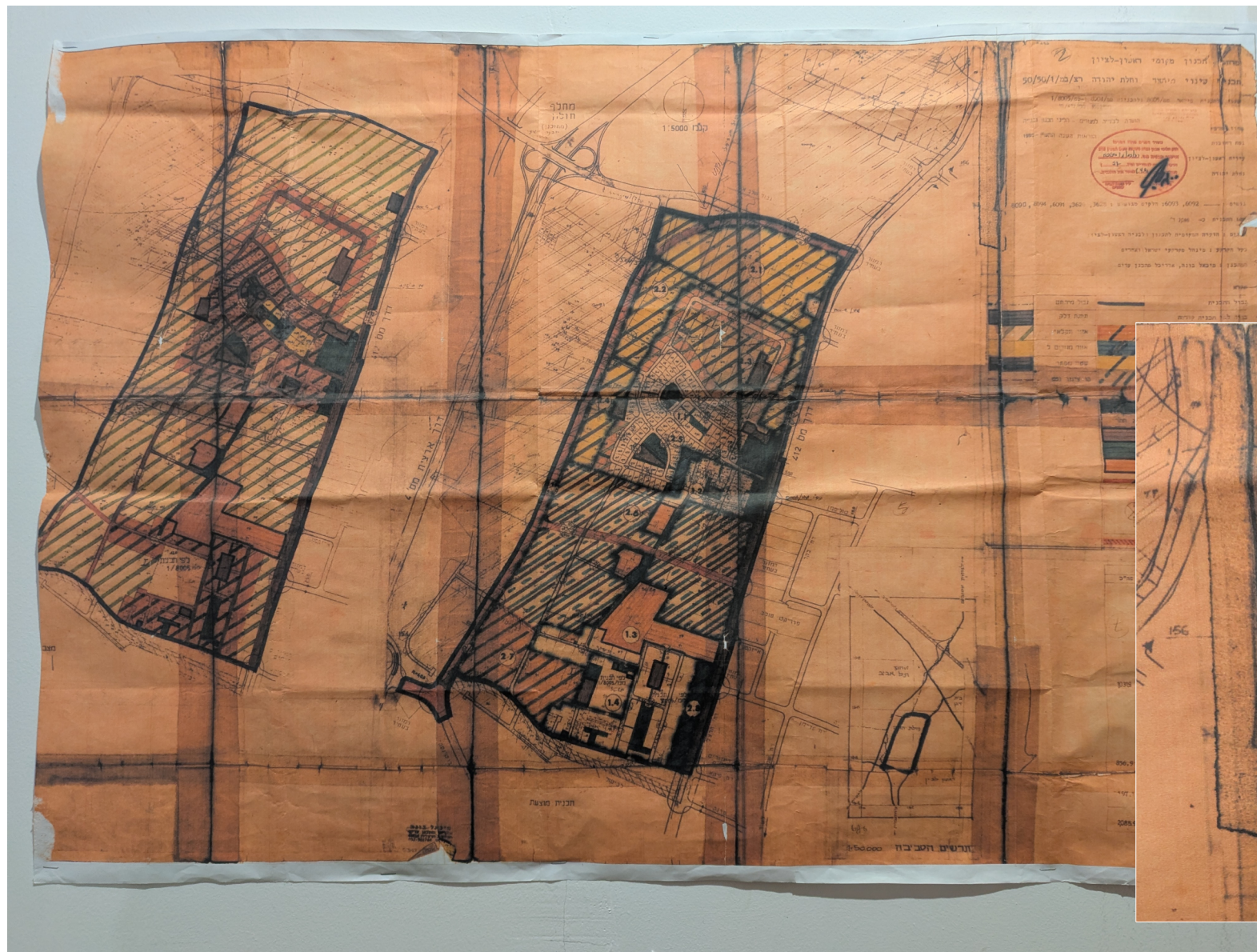

18/04/2008

פרק 2: תיעוד היסטורי

תכנית שינוי מיתאר נחלת יהודה
רצ/במ/50/50/1 מאושרת ע"י משרד
הפנים מחוז מרכז מתאריך 8
לאפריל 1991. תוכנית זאת הייתה
תלויה על הקיר של המתגורר באתר.

פרק 2: תיעוד היסטורי

תכנית לשימור אתרים בראשון לציון שאושרה בשנת 2019 וכוללת אתר בשם "עמדת הגנה מזקף הבאר" מס 98 מתוך רשימה של 100 אתרים.

חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה - 1965
תכנית מתאר מפורטת

תכנית מס' רצ/1/84/2
תכנית לשימור אתרים בראשון לציון
נספח מס' 1
נספח מתחמי שימור

מינהל התכנון - תכנון ופיקוח
חוק התכנון והבנייה, תשכ"ה - 1965

אישור תכנית מס' 2/84/1/84/2
הועדה המחוזית לתכנון ולבניה והתקציב
ביום 25/6/19
לאשר את התכנית

אשרה י.פ. מס' 8083
עמוד 6410 מיום 17/4/19

מינהל התכנון
הועדה המחוזית - מחוז מרכז
28-06-2018
נתקבל

מרכז	מרחב תכנון מקומי
ראשון לציון	ראשון לציון
ראשון לציון	רשות מקומית
ראשון לציון	ישוב

מסמכים ותוכניות
היסטוריים

פרק 2: תיעוד היסטורי

תולדות מזקף הבאר ואתר "דרך הביטחון".

מזקף הבאר הוא מבנה מבוצר הממוקם בתווך הגאוגרפי שבין דרום חולון (שכונת מולדת) לבין צפון ראשון לציון (נחלת יהודה). האתר מהווה שריד למערך ההגנה המרחבי שפעל באזור בתקופת המנדט ובמלחמת העצמאות, וערכו ההיסטורי נובע מתפקידו בשליטה על ציר התנועה החלופי לירושלים ולנגב בתש"ח.

פרק א': רקע אדריכלי והקמה (תקופת המרד הערבי)

המבנה הוקם במחצית השנייה של שנות ה-30, על רקע מאורעות המרד הערבי הגדול (1936-1939). מבחינה טיפולוגית, המבנה משתייך לקבוצת עמדות השמירה החקלאיות שנבנו בלב הפרדסים באזור מישור החוף. המבנה עשוי בטון מזוין וכולל חרכי ירי המאפשרים תצפית ושליטה באש לכל עבריו. ייעודו המקורי היה אבטחת בית הבאר ("הביארה") הסמוך ומערכות ההשקיה, כמו גם הגנה על הפועלים היהודים שעבדו בפרדסי האזור מפני התקפות. עם דעיכת המרד ב-1939, פחת הצורך המבצעי במבנה והוא נותר נטוש במשך כעשור.

פרק ב': השינוי האסטרטגי במלחמת העצמאות

עם פרוץ מלחמת העצמאות, וביתר שאת בראשית 1948, נוצרה בעיה אסטרטגית חמורה בתעבורה היהודית לדרום הארץ ולירושלים. הכביש הראשי (כביש יפו-ירושלים) עבר בתוך הכפר הערבי 'אזור (אזור של ימינו). הכוחות הערביים בכפר ניצלו את השליטה הטופוגרפית והפיזית על הכביש לביצוע צליפות, הנחת מוקשים וחסידת שיירות. אירועים אלו, ובהם נפילת שבעת הנוטרים ב'אזור, הובילו להבנה כי נדרש נתיב תנועה חלופי. בתגובה לחסימה, הכשיר ארגון "ההגנה" את "דרך הביטחון". תוואי הדרך עקף את 'אזור מדרום-מערב, כשהוא מתחיל בשכונת מולדת בחולון, עובר דרך הדיונות והפרדסים, ומתחבר לנחלת יהודה בראשון לציון.

פרק ג': תפקוד מבצעי במערך ההגנה

במסגרת הכשרת דרך הביטחון, הושמש מחדש מזקף הבאר והפך לנקודת עוגן במערך האבטחה של הציר. מיקומו השולט אפשר תצפית רציפה על עיקול הדרך ועל השטחים החקלאיים שגבלו בכפר 'אזור. תפקידו של המזקף היה כפול: מניעה: סיכול ניסיונות של כוחות עוינים להסתנן בחסות החשכה ולהניח מוקשים על דרך העפר. אבטחה ושליטה: חיפוי באש על השיירות שעברו בדרך. הנוהל המבצעי חייב את השיירות להמתין לאישור מעמדת המזקף כי הציר נבדק ופנוי לתנועה בטרם ימשיכו בנסיעה. הכוח שאייש את העמדה השתנה לאורך המלחמה, החל מאנשי פלמ"ח וח"ש בשלבים הראשונים, ועד לפלוגה מחטיבת גבעתי שפעלה בגזרה בהמשך המערכה.

פרק ד': סיום הפעילות ומעמד נוכחי

חשיבותו האסטרטגית של מזקף הבאר הסתיימה באפריל 1948, בעקבות מבצע "חמץ". במסגרת המבצע נכבש הכפר 'אזור על ידי כוחות חטיבת אלכסנדרוני, והאיום על הכביש הראשי הוסר. התנועה חזרה לנתיביה המקורי, דרך הביטחון יצאה מכלל שימוש, והמזקף ננטש בשנית. כיום, האתר מוכר כאתר מורשת ומיועד לשימור במסגרת תוכניות פיתוח עירוניות ופארקים באזור חולון וראשון לציון. המבנה הפיזי נותר בשלמותו, ומהווה דוגמה לאדריכלות ביטחונית מאולתרת המשלבת בין צרכים חקלאיים לצרכים צבאיים בתקופת המנדט והמדינה שבדרך.

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק 2.7: תולדות המבנה והאתר

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

אדריכל לא ידוע

לא רלוונטי

משנת 2003 בהרך מתגורר במבנה פולש, בשם שלמה, מקורו מלוד והוא הגיע למקום כרוע צון.
יש הקלטת רעיון שנערך ב 11.03.2025.

פרק 3: תיעוד צילומי מצב קיים

מבט דרום-מערבה שחונות
של ראשון לציון (משמאל
לימין): נווה ים, נווה אליהו,
קריית ראשון, קריית כרמים.
מימין קרוב מבנה קולקטור
ביוב, בית המשבות.
22/11/2024

מבט צפונה. קיר דרומי. פתח כניסה חסום עם קונסטרוקציית מתחת ע"י עיריית רשל"צ.
בבסיס של המבנה בצד ימין סרגל מדידה בקנה מידה 1 מטר.

גג המבנה. צילום 4/03/2025

פרק 3: תיעוד צילומי – מצב קיים

1948

24/10/2012

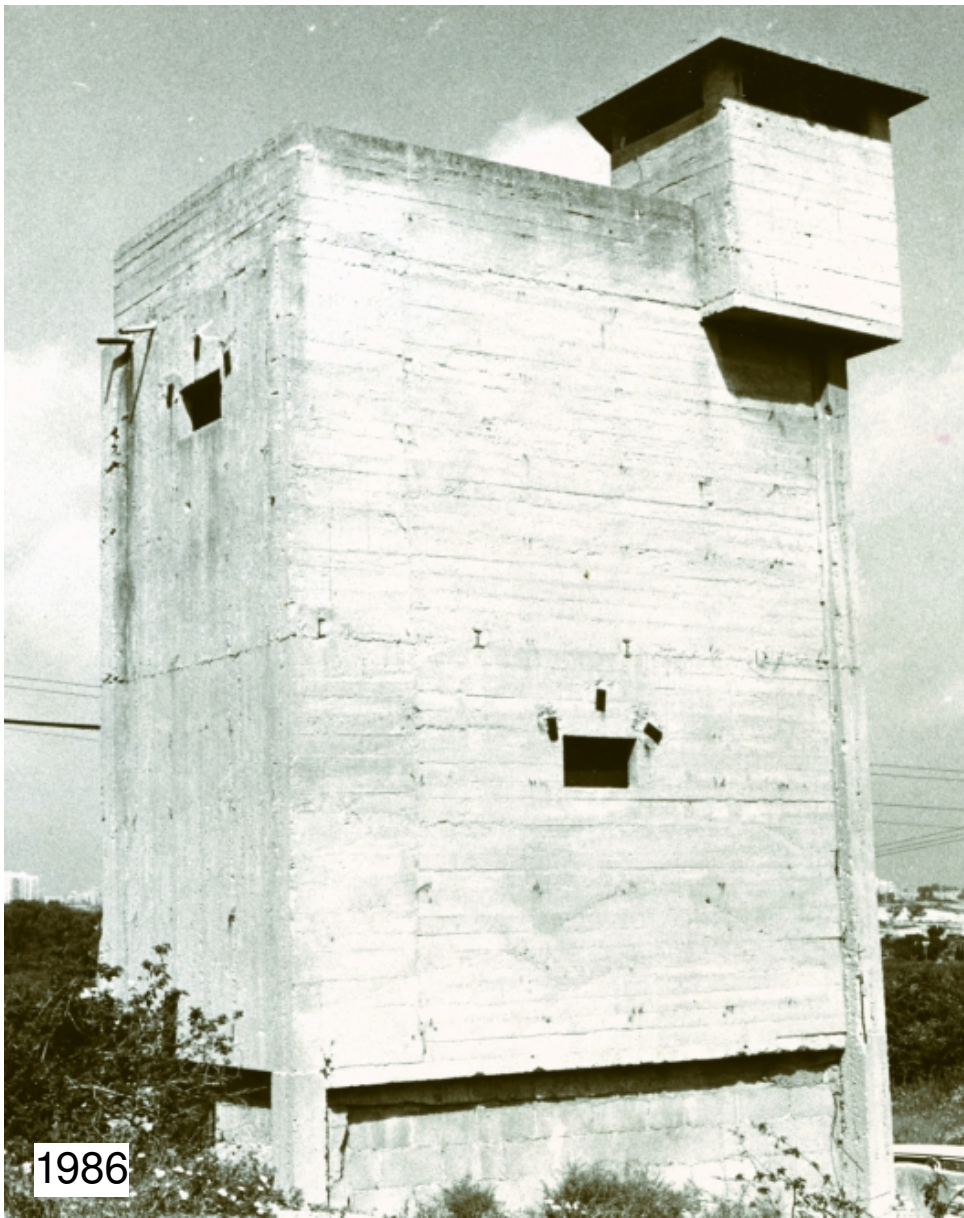
07/03/2025

פרק 3: תיעוד צילומי – מצב קיים

חזית קיר מערבי. ביסודו רואים משטח בטון גס שחוסם פתח לבאר. מפלס משטח הבטון הוא תקרה של קומת קרקע מקורית שקירותיה בנויים בלוק ולא בטון יציקה. חולון העליון הורחב ע"י הפולש, ובמקור היה חלון באותו גודל של חולון התחתון.

פרק 3: תיעוד צילומי – מצב קיים

משמול: מפלס של היום הוא תיקרה של קומת קרשע המקורית. רואים בתמונה בסיס המבנה של הפינה צפון-מערבית שלו. מימין: חולון אלומיניום בקיר דרומי מותקן בתוך פתח חולון מקורי, אשר הורחב כלפי מטה. מעליו מצוי אלמנט שמטרתו אינה ידועה, והוא נמצאה בכל הפתחי חולונות מקוריים. בחלק העליון מותקנים שלושה פלחי ברזל אופקיים, שבכל אחד מהם שני חורים צדדיים. בצד אחד מקובע הפלח באמצעות דיבלים אל תוך הקיר. שני הפלחים הצדדיים מצויים באותו גובה, ואילו הפלח המרכזי מתרומם מעט מעליהם – בכ-10 עד 15 ס"מ מקו הפלחים הצדדיים.

פרק 3: תיעוד צילומי – מצב קיים

אין אפשרות להיכנס למבנה.
צילומים של חלל פנימי
קומה עליונה נעשו מתוך
חולון. צילומים 22/11/2025

פתח קלפי מטה. רואים גם
פרופיל ברזל רוחבי שמזוהה
על קירות ההורכיים של
המבנה

פרק 3: תיעוד צילומי – מצב קיים

אין אפשרות להיכנס למבנה.
צילומים של חלל פנימי
קומה עליונה נעשו מתוך
חולון. צילומים 22/11/2025

חולון קיר מערבי. קומה עליונה

פרק 3: תיעוד צילומי – מצב קיים

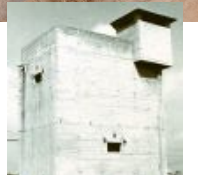
אין אפשרות להיכנס למבנה.
צילומים של חלל פנימי
קומה עליונה נעשו מתוך
חולון. צילומים 22/11/2025

פתח קלפי מעלה וחולון קיר
צפוני

פרק 3: תיעוד צילומי – מצב קיים

רוב הצמחיה מסביב זה עבקנה שכיח (*Arundo donax*), הידוע גם כקנה ענק. עשב רב-שנתי גבוה דמוי במבוק שיכול להגיע לגובה של עד 6 מטרים. הוא גדל במהירות יוצאת דופן, כ-10 ס"מ ליום, ומגיע לגובה מלא תוך כשנה. הוא פולש לבתי גידול לחים כמו גדות נחלים ואגמים, מתחרה בצמחייה מקומית ומשנה את זרימת המים. כמה עצי זית שטל דייר שהתגוקק במבנה עד תקופה הזאת. ושרידים רבים של פרדסי הדרים כמו לימון, תפוז וגרייפרוט.

- 4.1 תיאור מילולי של הבניין.....לא רלוונטי
- 4.2 תרשים סביבה ותוכנית טופוגרפית.....לא רלוונטי
- 4.3 תוכנית פיתוח שטח.....לא רלוונטי
- 4.4 תכניות מצב קיים.....לא רלוונטי
- 4.5 חתכים מצב קיים.....לא רלוונטי
- 4.6 חזיתות מצב קיים.....לא רלוונטי

- 5.1 תכנית פיתוח שטח מצב מקורי משוחזר.....לא רלוונטי
- 5.2 תכניות מצב מקורי משוחזר.....לא רלוונטי
- 5.3 חתכים מצב מקורי משוחזר.....לא רלוונטי
- 5.4 חזיתות מצב מקורי משוחזר.....לא רלוונטי

- 6.1 קטלוג/רשימת פרטים.....לא רלוונטי
- 6.2 תיעוד ושיחזור הפרטים.....לא רלוונטי

- 7.1 סימון מיקום ציורי הקיר ע"ג תוכניות - תיעודם ושימורם.....לא רלוונטי
- 7.2 פירוט וניתוח ממצאים וסכמת גוונים.....לא רלוונטי
- 7.3 סיכום והמלצות.....לא רלוונטי
- 7.4 הנחיות לביצוע.....לא רלוונטי

8.1 תכנית צמחייה קיימת.....לא רלוונטי

8.2 תיעוד צילומי.....לא רלוונטי

8.3 חוו"ד אגרונום העירייה.....לא רלוונטי

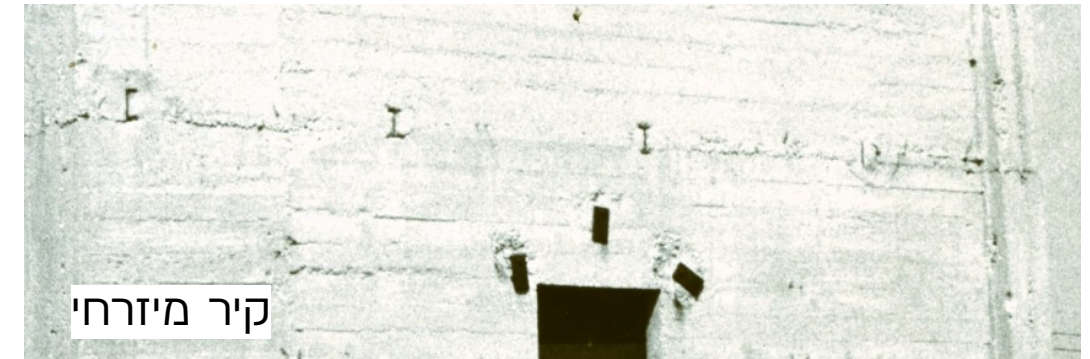

חומרי הבנייה העיקריים

החומר העיקרי שממנו נבנה המזקף הוא בטון מזוין. השימוש בבטון החל להתפשט בארץ ישראל בתחילת המאה ה-20, והפך לחומר בנייה דומיננטי בשל יתרונותיו על פני בנייה באבן מסורתית. הבטון סיפק חוזק מבני ועמידות גבוהה יותר נגד פגיעות, דבר שהיה קריטי למבנה שנועד לשמש כעמדת הגנה. ייצור הבטון היה פשוט יחסית ומהיר יותר מאשר סיתות ובנייה באבן. טכנולוגיית "פריקסט" (טרומי): באותה תקופה החלו להתפתח בארץ ישראל בתי חרושת לייצור מוצרי בטון טרומיים (כמו לבני בטון), שאפשרו בנייה מתועשת ומהירה יותר. השימוש בבטון מזוין (בטון משולב במוטות פלדה) נועד להקנות למבנה גם עמידות לכוחות מתיחה (בנוסף לעמידות לכוחות לחיצה של הבטון), מה שחיזק את המבנה והפך אותו לעמיד יותר בפני פגיעות.

טכנולוגיית הבנייה

הבנייה של המזקף התבצעה ככל הנראה בשיטות שהיו נהוגות לבניית מבני בטון קטנים ובינוניים בתקופה זו. המזקף נבנה על ידי יציקת בטון בתוך תבניות (טפסות) שהוכנו במיוחד עבור המבנה, כאשר מוטות הזיון הונחו בפנים לפני היציקה. שיטה זו מאפשרת גמישות בצורה וחוזק מבני גבוה. תחתית של המבנה, קומת קרע, סגורה מסביב עם לבני בטון - בלוקים. מותות פרופילי ברזל - קורות I וקורות U שימשו בסיס להנחת ריצפה שהיא גם תקרה בין הקומות.

- 10.1 המלצות ומסקנות שימור הנדסיות.....לא רלוונטי
- 10.2 סקירת בעיות פיזיות והנדסיות.....לא רלוונטי

שם: מזקף הבאר
אדריכל: לא ידוע
כתובת: XRV4+RXW Holon

שם המתעד:
בוריס ריינש

שם הפרק: 11 שאלות פתוחות

07 מרץ 2025
ז' אדר ה'תשפ"ה

פרק 12: מקורות (ביבליוגרפיה)

1. קרויזר, ג'. (2004). חזרה לשליטת התחנה: פרשת תכנון מבצרי המשטרה "טגארטים" בארץ ישראל. *קתדרה*, (111), 95-128. ירושלים: יד בן צבי.
2. תוכנית מתאר מקומית חולון 2030 - פרק 10: חולון - שימור המורשת הבנויה, יולי 2012
3. תוכנית לשימור אתרים בראשון לציון - נספח מתחמי שימור, תוכנית מס' רצ/2-84-1
4. תכנית שינוי מיתאר נחלת יהודה רצ/במ/50/50/1 מאושרת ע"י משרד הפנים מחוז מרכז מתאריך 8.04.1991.

מפות:

5. Palestine Exploration Fund map. Sheet XIII. Surveyed and Drawn under the Direction of Lieut. C.R. Conder R.E. & Lieut. H.H. Kitchener R.E. May 1878
6. Survey_of_Palestine first published in 1929. Overprint revision to 1942. Bait Dajan sheet 13 to 15
7. Survey of Palestine 1942-1958 1-100,000 Sheet 09 Ramle

אתרי אינטרנט:

- אתר ויקיפדיה למזקף הבאר. https://he.wikipedia.org/wiki/מזקף_הבאר
- אתר ויקיפדיה לדרך הביטחון. https://he.wikipedia.org/wiki/דרך_הביטחון
- אתר עיריית חולון. תכנית שימור 1/528-ח, 2016. דפים 20-21. <https://www.holon.muni.il/Residents/Engineering/ArchitectureTAbA/Documents/Pre-Discuss.pdf>
- אתר ואפליקציה עמוד ענן. <https://amudanan.co.il>

צילומים מקוריים:

משרד השיכון והבינוי. המרכז למיפוי ישראל - ארכיון תצלומי אויר. תצלום מס' 4359, תאריך צילום: 14.08.1965. מס, הזמנה 135, תאריך מכירה 23.01.2017.

תיעוד וצילום מקורי:

בוריס ריינש בין תאריכים 9.11.2024 ל 13.12.2025

פרק 13: השלמות בעת ביצוע - תנאי לטופס 4 ולתעודת גמר

- 13.1 השלמות תעודת לאחר חישוף ופינוי המבנה.....לא רלוונטי
- 13.2 פרוט ותאור העבודות שנעשו במבנה כולל צילומים.....לא רלוונטי
- 13.3 פרוט חומרי הגמר כולל צילומים.....לא רלוונטי

